

แนวทางการพัฒนาชุมชนเชิงพุทธโดยใช้หลักอปริหานิยธรรม
ในจังหวัดยโสธร

**The community development by Buddhist according to
Aparihaniyadhamma in Yasothon Province**

พระครูศิริโสธรคณารักษ์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร

Phrakhru Sirisothonkanarak

Mahamakut Buddhist University Yasothon Buddhist College, Thailand.

Corresponding Author, Email : Phrakrusirisothonkanarak_@ hotmail.com

บทคัดย่อ*

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปของปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาชุมชนเชิงพุทธโดยใช้หลักอปริหานิยธรรมในจังหวัดยโสธร 2) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรมในการพัฒนาชุมชนเชิงพุทธโดยใช้หลักอปริหานิยธรรมในจังหวัดยโสธร และ 3) เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาชุมชนเชิงพุทธโดยใช้หลักอปริหานิยธรรมในจังหวัดยโสธร ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศชาย จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 51.0 มีอายุมากที่สุดตั้งแต่ 40-49 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.3 มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี 76 คน คิดเป็นร้อยละ 56.7 มีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 5,001-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.5 มีความสัมพันธ์ในชุมชนโดยเป็นผู้อาศัยอยู่ในชุมชน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 67.2 2) สภาพทั่วไปที่เป็นปัญหา คือ องค์กรภาครัฐหรือหน่วยงานราชการ ควรดูแลเกี่ยวกับเรื่องของสวัสดิการและโครงสร้างพื้นฐานในชุมชน และการพัฒนาคนในชุมชนให้มีจริยธรรม คุณธรรม เพื่อให้เป็นบุคลากรที่ทรงคุณค่า ทรงคุณธรรม โดยควรคำนึงถึงปัจจัยแห่งการพัฒนาทรัพยากรบุคคล คือ ระดับภูมิปัญญาของแต่ละบุคคลในการรับและเรียนรู้ การปลูกฝังจิตสำนึกแห่งการมีจิตสาธารณะ ลด ละ ความเห็นแก่ตัว และการฝึกอบรมทักษะความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม การพัฒนาคนในชุมชนจะต้อง

* ได้รับบทความ: 11 กันยายน 2562; แก้ไขบทความ: 28 กันยายน 2562; ตอรับตีพิมพ์: 30 กันยายน 2562

Received: September 11, 2019; Revised: September 28, 2019; Accepted: September 30, 2019

มีการส่งเสริมด้านอาชีพนวัตกรรม เปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อพัฒนาชุมชน และจะต้องมีการส่งเสริมสนับสนุนพระพุทธศาสนา รวมทั้งการนำหลักอปริหานิยธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิตให้มีความเจริญก้าวหน้า 3) ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาชุมชนเชิงพุทธโดยใช้หลักอปริหานิยธรรมในจังหวัดยโสธร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($= 4.56, S.D.=.40$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็น โดยเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ คือ ด้านเคารพผู้หลักผู้ใหญ่ ($= 4.73, S.D.=.35$), ด้านคุ้มครองกุลสตรี มิให้ถูกข่มเหง ($= 4.67, S.D.=.48$), ด้านเคารพ เจตีย์ อนุสาวรีย์ คนสำคัญของชาติ ($= 4.65, S.D.=.43$), ด้านให้การคุ้มครองอารักขาสถาณะ ซี พราหมณ์ ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบในรัฐ ($= 4.65, S.D.=.44$), ด้านเมื่อประชุมก็พร้อมกันเข้าประชุม และพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม ($= 4.49, S.D.=.54$), ด้านหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ ($= 4.40, S.D.=.60$), และด้านไม่ทำลายหลักการ ($= 4.33, S.D.=.86$) ตามลำดับ

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, ชุมชน, หลักอปริหานิยธรรม

Abstract

The objectives of this research were; 1) to analyze the context, problems and obstacles in the community development by Buddhist according to Aparihaniyadhamma in Yasothon Province, 2) to study the mean to apply the appropriate concepts and theories and Aparihaniyadhamma for community development by Buddhist in Yasothon Province, and 3) to propose a model of the community development by Buddhist according to Aparihaniyadhamma in Yasothon Province.

The research findings were found as follows: 1) Most respondents were male, 70 people, representing 51.0, the highest age from 40-49 years, representing 31.3, there are 76 undergraduate studies, 56.7, with monthly income from 5,001-10,000 baht or 38.5, there is a relationship in the community which is 94 people living in the community, representing 67.2.; 2) The general condition that is a problem is government organizations or government agencies. Should care about the welfare and infrastructure in the community. And the development of people in the community to have morality and ethics in order to be a valued person with virtue. Should consider the factors of human resource development, namely the level of individual wisdom in receiving and learning cultivating public consciousness, reduce selfishness and training skills in knowledge and ethics. The development of

people in the community must be promoted in the career of innovation. Opportunity for new generations to participate in expressing opinions for community development. And must be promoted support Buddhism including the application of the principles of the Apiriyatham in the life of progress.; 3) Community reviews the development by Buddhist according to Aparihaniyadhamma in Yasothon Province were at the highest level (= 4.56, S.D.=.40) when considered each side it was found that the opinion of community development by Buddhist according to Aparihaniyadhamma in Yasothon Province were at the highest level on all sides. On average of descending order are: Respect the adults (= 4.73, S.D.=.35), lady protection do not be persecuted (= 4.67, S.D.=.48), the pagoda is a monument of national importance (= 4.65, S.D.=.43), the protection of monks and nuns who practice well in the state (=4.65,S.D.=.44),the meeting was convened simultaneously. And united at the meeting (=4.49,S.D.=.54), the aspect of regular meeting (=4.40,S.D.=.60), and non-destructive or abandonment provisions following order (= 4.33, S.D.=.86)

Keywords: Buddhist tourism; temples in Khon Kaen; Buddha relics

บทนำ

สังคมในปัจจุบันกระแสการตื่นตัวเรื่องคุณธรรม การยึดมั่นความถูกต้องดีงามให้เกิดขึ้นในสังคมทุกระดับ ทำให้มีการนำหลักคุณธรรมหลายประการ ไปเป็นองค์ประกอบสำคัญในการวางแผนพัฒนาประเทศและการควบคุมปฏิบัติงานของภาครัฐ ดังปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ซึ่งเป็นแผนที่กำหนดทิศทางของการพัฒนาประเทศ จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการประเทศเพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคม ให้มีความสำคัญกับการพัฒนาระบบราชการ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลเพื่อประสิทธิภาพการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาระบบและกลไกการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับมีโอกาสเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียมและสร้าง ความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากร ควบคู่ไปกับปลูกจิตสำนึก ค่านิยมประชาธิปไตยแก่ประชาชนทุกกลุ่มกำหนดให้นำคุณธรรมมาเป็นหลักในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาในทุกขั้นตอนของทุกองค์การ

อย่างไรก็ดี หากจะถามแต่ละคนว่า ชีวิตที่สุขสมบูรณ์ซึ่งเป็นยอดปรารถนาของเขาเหล่านั้นมีลักษณะอย่างไร คำตอบเกี่ยวกับ “ชีวิตที่ดี” หรือ “ชีวิตที่มีคุณภาพ” ยิ่งกว่านั้นบางคนยังใช้ชีวิตในลักษณะที่เป็นการทำลายตนเองและทำลายผู้อื่นด้วยซ้ำไปจากตัวอย่างที่ยกมานี้จะเห็นได้ว่า “คุณภาพชีวิต” เป็นสิ่งที่แต่ละคนกำหนดและสร้างขึ้น จะ

เป็นเช่นไรและมีแนวโน้มไปในลักษณะไหนขึ้นอยู่กับความเข้าใจและการรับรู้ภาพชีวิตที่ตนปรารถนา และความสามารถที่จะแสดงออกมาตามที่ตนเข้าใจและต้องการนั้น ซึ่งแน่นอนที่เชื่อว่าแต่ละคนจะมองเห็นหรือมี “โลกทัศน์” ที่ไม่เหมือนกัน ทั้งนี้เนื่องจากแต่ละคนได้เรียนรู้และรับเอาความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตที่พึงปรารถนามาแตกต่างกัน ความรู้และประสบการณ์ที่บุคคลได้รับจากการอบรมเลี้ยงดู และสังคมวัฒนธรรมที่แวดล้อมอยู่จะมีอิทธิพลต่อการมองเห็นภาพชีวิตที่ตนต้องการที่แตกต่างกัน

พระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านานรวมทั้ง สนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579) ได้กำหนดวัตถุประสงค์และแนวนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม คือ 1) เพื่อดำเนินการในการพัฒนาคนรอบด้านอย่างสมดุล เพื่อเป็นฐานของการพัฒนาโดยเฉพาะแนวนโยบายเพื่อดำเนินการที่ 3 การปลูกฝังและเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระบบวิถีชีวิตที่ดีงาม 2) สร้างสังคมไปให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ โดยเฉพาะตามแนวนโยบายเพื่อดำเนินการที่ 5 การพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความคิด ความประพฤติ และคุณธรรมของคน มีเป้าหมายเพื่อให้คนไทยทุกคนมีทักษะและกระบวนการในการคิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดจนมีความซื่อสัตย์สุจริต รู้จักรับผิดชอบชั่วดี มีระเบียบวินัย ประหยัดอดออม มีจิตสำนึก มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและมีสุขภาพแข็งแรง 3) พัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคนและสร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้หลักธรรมของบุคคลผู้มีความเกี่ยวข้องกันเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติตนต่อกันจึงจะทำให้อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขในสังคมเอาไว้

โดยภาพรวมแล้วชุมชนที่ดีนั้นจึงมีลักษณะ “การมีความสุขและความเจริญก้าวหน้า ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสิ่งแวดล้อม” ข้อแตกต่างจึงอยู่ที่ว่าแต่ละคนแต่ละกลุ่มจะเน้นเรื่องใดก่อนหรือเรื่องใดหลังเท่านั้น ตัวอย่างเช่น ในทางการแพทย์และสาธารณสุข มักจะให้ความสำคัญต่อการมีสุขภาพอนามัยที่ดี ปราศจากโรคร้ายไข้เจ็บเป็นอันดับแรก ในขณะที่นักบวชหรือนักการศาสนาจะเฝ้าสั่งสอนให้ผู้คนยึดมั่นใน คุณธรรม ให้ประพฤติปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา และในทำนองเดียวกันในแวดวงของนักการศึกษาหรือครูอาจารย์จะมุ่งเน้นให้ทุกคนมีลักษณะเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน เนื่องจากให้

ความสำคัญต่อการพัฒนาความคิด และสติปัญญามากกว่าเรื่องอื่น ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า ทุกแง่มุมที่แต่ละฝ่ายให้ความสำคัญนั้นต่างก็ถูกต้องด้วยกันทั้งสิ้น ไม่มีเหตุผลของฝ่ายใดที่ผิด ทั้งนี้เนื่องจากทุกปัจจัยดังกล่าวแล้ว จะช่วยให้ชีวิตมีความสุขและความเจริญขึ้นได้

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยตระหนักถึงการพัฒนาชุมชนเชิงพุทธ โดยใช้หลักอภิธานิยธรรม เพื่อเป็นพื้นฐานในการให้ประชาชนเข้าถึงหลักธรรมและดำเนินชีวิตประจำวันอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขและสันติสุข และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์จังหวัดยโสธร ในยุทธศาสตร์ที่ 5 เรื่องพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ คุณธรรมและวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนเชิงพุทธโดยใช้หลักอภิธานิยธรรม 7 เพราะเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน นอกจากนี้ จังหวัดยโสธรมีความอุดมสมบูรณ์มากในระดับหนึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่นๆ แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดยโสธรที่โดดเด่นเป็นที่รู้จัก เช่น พระธาตุก่องข้าวน้อย พระธาตุอานนท์ หรือแม้แต่แหล่งท่องเที่ยวที่ดำเนินสร้างขึ้นมาใหม่ๆ เช่น แลนด์มาร์คพระพญาคันคาก เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวโดยทั่วไป แต่สิ่งที่ทำให้คนไทยรวมไปถึงประชากรอีกหลายประเทศรู้จักจังหวัดยโสธร และอยากเดินทางมาในจังหวัดยโสธรนั้นคือ การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือ ประเพณีบุญบั้งไฟ ซึ่งเป็นประเพณีที่ของชาวจังหวัดยโสธรพร้อมใจกันจัดให้มีขึ้นในทุกๆ ปี ตามคำขวัญของจังหวัดที่ว่า ยโสธรเมืองบั้งไฟโก้ แตงโมหวาน หมอนขวาน ผ้าขิด แหล่งผลิตข้าวหอมมะลิ ดังนั้น การวิจัยนี้ยังสามารถนำผลที่พบไปใช้ปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม โดยเฉพาะในเรื่องการพัฒนาชุมชนเชิงพุทธ เพื่อนำผลไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปของปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาชุมชนเชิงพุทธโดยใช้หลักอภิธานิยธรรมในจังหวัดยโสธร
2. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอภิธานิยธรรมในการพัฒนาชุมชนเชิงพุทธโดยใช้หลักอภิธานิยธรรมในจังหวัดยโสธร
3. เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาชุมชนเชิงพุทธโดยใช้หลักอภิธานิยธรรมในจังหวัดยโสธร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี ซึ่งเป็นการทำวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการวิจัยเชิงเอกสาร กับการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน จึงได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 135 คน และเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 20 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง สถิติที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้โปรแกรมสถิติคอมพิวเตอร์ สถิติสำเร็จรูปทางการวิจัยสังคมศาสตร์มาประมวลผลข้อมูลวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าสถิติความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อนำไปใช้วิเคราะห์กับแบบสอบถาม

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศชาย จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 51.0 จำแนกตามอายุ พบว่า มากที่สุด คือ อายุ 40-49 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.3, อายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีอายุระหว่าง อายุ 40-49 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.3,ระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมาก มีระดับการศึกษาตรี 76 คน คิดเป็นร้อยละ 56.7,รายได้ต่อเดือน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมาก มีรายได้ต่อเดือน 5,001-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.5, ความสัมพันธ์ในชุมชน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมาก มีความสัมพันธ์ในชุมชน เป็นผู้อาศัยอยู่ในชุมชน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 67.2

2. ปัญหาและอุปสรรค ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนเชิงพุทธโดยใช้หลักการบริหารนิยธรรมในจังหวัดยโสธร ผลการวิเคราะห์คำถามปลายเปิดจากแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนเชิงพุทธโดยใช้หลักการบริหารนิยธรรมในจังหวัดยโสธร ดังนี้ องค์การภาครัฐ หรือหน่วยงานราชการ ควรดูแลเกี่ยวกับเรื่องของสวัสดิการและโครงสร้างพื้นฐานในชุมชน และการพัฒนาคนในชุมชนให้มีจริยธรรม คุณธรรม เพื่อให้เป็นบุคลากรที่ทรงคุณค่า ทรงคุณธรรม โดยควรคำนึงถึงปัจจัยแห่งการพัฒนาทรัพยากรบุคคล คือ ระดับภูมิปัญญาของแต่ละบุคคลในการรับและเรียนรู้ การปลูกฝังจิตสำนึกแห่งการมีจิตสาธารณะ ลด ละ ความเห็นแก่ตัว และการฝึกอบรมทักษะความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม การพัฒนาคนในชุมชนจะต้องมีการส่งเสริมด้านอาชีพนวัตกรรม เปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อพัฒนา

ชุมชน และจะต้องมีการส่งเสริม สนับสนุนพระพุทธศาสนา รวมทั้งการนำหลักอปริหานิยธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิตให้มีความเจริญก้าวหน้า

3. จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ความเห็นในประเด็นการพัฒนาชุมชนเชิงพุทธโดยใช้หลักอปริหานิยธรรมในจังหวัดยโสธร พบว่า 1. ด้านหมั่นประชุมกันเนื่องนิത്യ ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้แนวทางว่า ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองยโสธร มีการทำงานร่วมกันของคนในองค์กรจะต้องมีการพบปะประชุมปรึกษาหารือกันสม่ำเสมอ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ซึ่งชุมชนในเขตเทศบาลเมืองยโสธรจะมีการประชุมประจำเดือน และก็จะการจัดตารางนัดการประชุมอย่างชัดเจน 2. ด้านเมื่อประชุมก็พร้อมกันเข้าประชุม และพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้แนวทางว่า ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองยโสธร ได้ออกกฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับ สำหรับการเข้าร่วมประชุม ขณะประชุม การลงชื่อของผู้เข้าร่วมประชุมทุกครั้ง การเลิกประชุม มีเจ้าหน้าที่คอยดูแลและตรวจสอบ ในการประชุมทุกครั้ง ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมภายในชุมชน ทำให้เกิดความสามัคคีภายในชุมชน และการทำกิจที่ควรทำโดยพร้อมเพรียงกัน 3. ด้านไม่ทำลายหลักการ ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้แนวทางว่า ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองยโสธร จะสร้างความเข้าใจ เกี่ยวกับเรื่องของกฎระเบียบ ข้อบัญญัติ หรือที่มาของกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่ชุมชนได้ยึดถือปฏิบัติอยู่ ให้แก่คนภายในชุมชน ได้รับข้อมูลข่าวสารทั่วถึงกัน ทุกส่วนราชการ เพื่อที่จะให้ได้มีความรู้ ความเข้าใจ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ให้เรื่องแนวทางการบริหารเกี่ยวกับการออกกฎบัญญัติ ระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ของชุมชน 4. ด้านเคารพผู้หลักผู้ใหญ่ ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้แนวทางว่า ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองยโสธร จะพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้ผู้หลักผู้ใหญ่มีปียวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะน่าฟัง พูดด้วยความจริงใจ เพราะการพูดเป็นบันไดขั้นแรกที่จะสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้น การใช้ปียวาจา นั้น จะช่วยเสริมสร้าง ให้ผู้ที่อยู่ชุมชนนั้น ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่ง เพื่อให้บรรลุไปตามตามภารกิจ และนโยบายของผู้หลักผู้ใหญ่ด้วยความเคารพเชื่อฟังและให้เกียรติผู้หลักผู้ใหญ่ 5. ด้านคุ้มครองกุลสตรี มีให้ถูกข่มเหง ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้แนวทางว่า ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองยโสธรจะจัดสรรตำแหน่งงานภายในชุมชน ให้เกิดความเหมาะสม และสมเหตุสมผล ให้มากที่สุดไม่ว่าจะเป็นเพศผู้ชายหรือเพศผู้หญิง และให้ความคุ้มครองโดยชอบธรรมตามกฎหมาย กับเรื่องสิทธิสวัสดิการต่าง ๆ ที่ชุมชนสมควรจะได้รับ 6. ด้านเคารพ เจริญอนุสาวรีย์คนสำคัญของชาติ ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้แนวทางว่า ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองยโสธร

ส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม โดยมีนโยบาย และโครงการในการส่งเสริม และรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นของชุมชน ซึ่งมีความสำคัญและเป็น ประโยชน์ต่อวิถีการดำรงชีวิตของชุมชน โดยจะช่วยปลูกฝังจิตสำนึกให้คนรุ่นหลังรักท้องถิ่น ของตนเอง เช่น ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีทำบุญคุ้ม และประเพณีลอยกระทง เป็นต้น ให้ อยู่คู่กับชุมชนตลอดไป 7. ด้านให้การคุ้มครองอารักขาสมณะ ซี พราหมณ์ ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติ ชอบในรัฐ ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้แนวทางว่า ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองยโสธรให้การสนับสนุน การประชุมพระสังฆาธิการ การสนับสนุนกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น บรรพชาสามเณร ภาคฤดูร้อน รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และพัฒนาคุณภาพชีวิต ในโรงเรียนที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของเทศบาลเมือง ยโสธร ให้เป็นโรงเรียนวิถีพุทธ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ประชาชนในเขตเทศบาลเมือง ยโสธร มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) ที่เป็นเช่นนี้สามารถ อภิปรายได้ว่า ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองยโสธร มีการยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามา ประยุกต์ใช้กับการบริหารชุมชน จึงมีความสอดคล้องและใกล้เคียงกันกับหลักธรรมมาภิบาล โดยหลักการบริหารนิยธรรมนั้นช่วยให้ภายในชุมชนเกิดความสามัคคีธรรม ความไม่รู้จักเสื่อม และความเจริญก้าวหน้า ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระครูสังฆรักษ์วีระศักดิ์ จันทวีโส (รตจันทรวงษ์) (Phra Kru Sangkharak Wirasak Chotawaso (Chan Wong Car), 2012 : Abstract). ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารงานบุคคลตามหลักการบริหารนิยธรรม 7 ของโรงเรียน มัธยมศึกษา เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร” ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาความคิดเห็นในแต่ละด้าน ผลการวิเคราะห์ที่ได้ พบว่าผู้บริหารและครูให้ความเคารพต่อเพศสตรีในระดับสูง

จำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้ 1. ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ พบว่า โดยรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.56$) ที่เป็นเช่นนี้สามารถอภิปรายได้ว่า ชุมชนในเขต เทศบาลเมืองยโสธร ได้มีการประชุม การปรึกษาหารือ การพูดคุย การประสานงานกันอยู่ เป็นประจำ เพื่อแก้ไขปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาอนันท์ อานนโท (นรมาตร์) (Phra Maha Anon

Arnauto (Noramart),2009 : Abstract) ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตจังหวัดชุมพรกับการประยุกต์ใช้หลักสิกขาปฏิบัติ 7” ผลการศึกษาวิจัยมีดังนี้ การประยุกต์ใช้หลักสิกขาปฏิบัติ 7 ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดชุมพรโดยส่วนมากแล้วได้นำหลักสิกขาปฏิบัติ 7 ไปใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยภาพรวม อยู่ในเกณฑ์ที่มาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.28

2. ด้านเมื่อประชุมก็พร้อมกันเข้าประชุม และพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.49$) ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองยโสธร ได้มีการประชุม เลิกประชุม และทำกิจกรรมที่ควรทำโดยพร้อมเพรียงกัน การลงมติเห็นชอบร่วมกัน ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมในการประชุม โครงการกิจกรรมของทางชุมชน ทำให้เกิดความสามัคคีภายในองค์กรนั้นๆ อยู่ในระดับมากที่สุด

3. ด้านไม่ทำลายหลักการ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.33$) ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองยโสธรไม่ได้ออกบทบัญญัติ หรือไม่ล้มเลิก ระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ของชุมชน หรือกฎระเบียบข้อบังคับอื่นๆ ตามความต้องการของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือตามความต้องการของกลุ่มคนใดกลุ่มคนหนึ่ง หรือตามอิทธิพลใดอิทธิพลหนึ่ง โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง และชอบธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสังฆรักษ์วีระศักดิ์ จนทวิโส (รถจันทร์วงศ์) (2555) (Phra Kru Sangkharak Wirasak Chotawaso (Chan Wong Car), 2012 : Abstract). ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารงานบุคคลตามหลักอปริหานิยธรรม 7 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร” ผลของการวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคลากรของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการบริหารงานบุคลากรตามหลักอปริหานิยธรรม 7 โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

4. ด้านเคารพผู้หลักผู้ใหญ่ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.73$) ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองยโสธร ได้มีการปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา เพื่อให้บรรลุไปตามวัตถุประสงค์ของชุมชน และนโยบายของชุมชน เพื่อให้บรรลุพันธกิจของชุมชน และเพื่อให้บรรลุภารกิจที่ผู้หลักผู้ใหญ่ได้มอบหมายให้ด้วยความเคารพ เชื่อฟังและให้เกียรติ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาอนันต์ อานนโท (นรมาตร์) (Phra Maha Anon Arnauto (Noramart),2009 : Abstract) ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตจังหวัด

ชุมชนกับการประยุกต์ใช้หลักภิกขุอุปนิยัตติธรรม 7” ผลการศึกษาวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดชุมพรโดยส่วนมากแล้วได้นำหลักภิกขุอุปนิยัตติธรรม 7 ไปใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยภาพรวม มีการยกย่องพระมหาเถระผู้ทำคุณงามความดีและเชิดชูให้เป็นเกียรติประวัติ อยู่ในระดับมาก

5. ด้านคัมภีร์คฤสตรีย มิให้ถูกข่มเหง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.67$) ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองยโสธร ได้มีการเปิดโอกาสให้ สุภาพสตรีมีส่วนร่วมและบริหารภายในชุมชน โดยมอบบาทหน้าที่ในตำแหน่งต่างๆ ของชุมชนในสัดส่วนที่สมเหตุสมผล และได้รับความคุ้มครองโดยชอบธรรมตามกฎหมาย อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับกับงานวิจัยของ พระครูปฐมกัณฑ์ธารกร (บุญแทน มะลิอ่อน) (Phra Kru Pathum Kantharakorn (Bun Tan Mali), (2011 : Abstract) ได้ศึกษาเรื่อง “หลักธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน” ผลจากการศึกษาพบว่า สิทธิมนุษยชนหมายถึง สิทธิต่างๆ ที่มนุษย์แต่ละคนได้มาเริ่มตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย และทุกคนสามารถปฏิบัติตามสิทธิมนุษยชนได้โดยชอบธรรม

6. ด้านเคารพ เจริญ อนุสาวรีย์คนสำคัญของชาติ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.65$) ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองยโสธร ได้มีการส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น การปลูกฝังจิตสำนึกให้ชุมชนรักท้องถิ่นของตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉวีวรรณ สุวรรณภา (Chaweewan Suwannapha, 2010 : Abstract) ได้ศึกษาเรื่อง " การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน มิติทางศาสนา วัฒนธรรมประเพณี" ผลการศึกษาวิจัยพบว่า การเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนของชุมชนเป็นทิศทางการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานการพึ่งตนเองโดยอาศัยกระบวนการจัดการชุมชนในการพัฒนาในด้านต่างๆ โดยมีวิธีคิดที่มีพื้นฐานจากระบบคิดเดิมของชุมชนหรือภูมิปัญญาพื้นบ้านผสมผสานเข้ากับวิธีคิดและระบบการจัดการของสังคม ความเข้มแข็งและยั่งยืนของคนหรือสังคมชุมชนเป็นการพัฒนาที่มีความต่อเนื่องจากรากฐานทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม ศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีโดยยึดหลักความพอดีและพึ่งตนเองได้โดยการสร้างคนดี คนเก่ง มีความรับผิดชอบและถึงพร้อมด้วยคุณธรรม เชื่อมโยงเป็นเรื่องเดียวกันและเป็นการบูรณาการทางสังคมก็จะก่อให้เกิดความสมดุลหรือสังคมที่เข้มแข็งและยั่งยืนตลอดไป

7. ด้านให้การคุ้มครองอารักขาสถาปัตยกรรมซีพราหมณ์ ผู้ปฏิบัติปฏิบัติชอบในรัฐ พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.65$) ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่าชุมชนในเขตเทศบาลเมืองยโสธรนั้น การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาด้วยการถวายปัจจัยสนับสนุนการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน การปลูกฝังจิตสำนึกการมีส่วนร่วมกิจกรรมในทางพระพุทธศาสนา การสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม และพัฒนาคุณภาพชีวิต อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวิเชียรบุรี สติสมปนโน (ขวัญโพก) (Phra Wichian Buri Sti Samponno (Kwan Pok), 2012 : Abstract). ได้ศึกษาเรื่อง“การศึกษาบทบาทในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาของพระเจ้าปเสนทิโกศล” ผลการศึกษาวิจัยพบว่า บทบาทในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนานั้น พระเจ้าปเสนทิโกศลทรงสนพระทัยในการอุปถัมภ์บำรุงด้วยปัจจัยไทยธรรมแต่พระพุทธเจ้าพร้อมทั้งพุทธสาวกและสาวิกา ทรงเป็นแบบอย่างแก่ประชาชนในแว่นแคว้นด้านการถวายอามิสทาน การสร้างกุฏิเสนาสนะ และพระเจ้า ปเสนทิโกศลเมื่อเสร็จจากพระราชกรณียกิจจะเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าเพื่อสนทนธรรม จึงทำให้เกิดพระสูตรเกี่ยวข้องกับพระเจ้าปเสนทิโกศลมากมายที่ปรากฏในโกสลสังยุต พระเจ้าปเสนทิโกศลมีส่วนทำให้เกิดการบัญญัติพระวินัยในพระพุทธศาสนาเป็นจำนวนมาก

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีการวางแผนการพัฒนาชุมชนตามหลักอปริหานิยธรรม 7 เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนแก่ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองยโสธร
2. ควรมีการนำหลักอปริหานิยธรรมมาบูรณาการเข้ากับแนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาชุมชนเชิงพุทธ ภายในเทศบาลเมืองยโสธร
3. ควรมีส่งเสริมวัฒนธรรมชุมชนสู่ความเป็นเลิศที่มีอัตลักษณ์ในแต่ละชุมชน และมีการสร้างเครือข่ายภายนอก
4. ควรมีการฝึกอบรมให้กับคนในชุมชนมีความรู้ มีวิสัยทัศน์ที่ทันสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาชุมชนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์

5. ควรสร้างความยอมรับ ความสนับสนุน ความศรัทธา และความเชื่อมั่นในความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันภายในชุมชน

2) ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

1. ควรมีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ชุมชน ในด้านการนำอธิปไตยธรรม7 มาใช้กับการทำงานให้มากยิ่งขึ้น

2. ส่งเสริมให้มีการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ไม่แสวงหาผลประโยชน์จากชุมชน

3. ควรอบรมให้ความรู้เปลี่ยนแปลงทัศนคติ ส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดผลในทางบวกต่อชุมชน

4. ควรเปิดโอกาสให้ทุกคนในชุมชนสะท้อนทัศนคติความคิดเห็นต่างๆ วิพากษ์วิจารณ์ เพื่อให้เกิดความริเริ่มสร้างสรรค์ใดๆ ที่จะเกิดขึ้น

5. ควรมีการยกระดับและพัฒนาชุมชนที่ต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทำกิจกรรมร่วมกัน และการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันโดยยึดหลักอธิปไตยธรรม

3) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงผลสัมฤทธิ์หลังจากมีการนำหลักอธิปไตยธรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชน

2. ควรศึกษาจากกลุ่มประชากร หรือกลุ่มตัวอย่างโดยรวมจากเทศบาลในอำเภออื่น เพื่อศึกษาข้อมูลว่ามีการนำเอาหลักอธิปไตยธรรม มาใช้ในการพัฒนาชุมชนว่ามีความเหมือนกันหรือแตกต่างกัน จากการวิจัยในครั้งนี้หรือไม่

3. ควรศึกษาการบริหารจัดการเชิงพุทธตามหลักอธิปไตยธรรมของผู้บริหารเทศบาลอำเภอ เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ให้สามารถนำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาชุมชนของตนเองให้มีประสิทธิภาพต่อไป

References

- Chaweewan Suwannapha. (2010). *Community strengthening, religious dimension, culture and tradition*. Thesis of Buddhist Doctorate Degree. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phra Kru Pathum Kantharakorn (Bun Tan Mali). (2011). *Dharma principles in Theravada Buddhism and human rights promotion*. Philosophy thesis

- Faculty of Buddhism. Graduate School:
Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phra Kru Sangkharak Wirasak Chotawaso (Chan Wong Car). (2012). *Personnel management according to the principles of Dharma 7 of secondary schools in Thonburi District, Bangkok*. Philosophy thesis Educational administration. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phra Maha Anon Arnauto (Noramart). (2009). *Administration of Sangha Affairs in Chumphon Province with the Application of Phikkhu Apinyanatham*. 7. Master of Buddhist Thesis, Graduate School: Maha Nakhon University Chulalongkorn Royal College.
- Phra Wichian Buri Sti Samponno (Kwan Pok). (2012). *The study of the role of the Buddhism preservation of King Pasenathikosol*. Philosophy thesis Buddhism branch. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.